

ČESTNÝ DIPLOM:
V Píerové roku 1893. ←
← V Praze roku 1895.

DÍL II.

SEŠIT 1.

Cena 7 kr.

ZÁHORSKÁ KRONIKA.

Píše

František Příkryl,

dopisující člen c. k. ústřední komise pro zachování památek staro-
žitných ve Vídni a vlasteneckého spolku musejního v Olomouci.

V SOBĚCHLEBÍCH 1897.

Ka. tiskárna a tiskárna společenstva v Píerové. 448—97.

ČESTNÝ DIPLOM:
V Přerově roku 1893. ↔
↔ V Praze roku 1895.

Sešit 1.

Cena 7 kr.

DÍL II.

ZÁHORSKÁ KRONIKA.

Píše

František Příkryl,

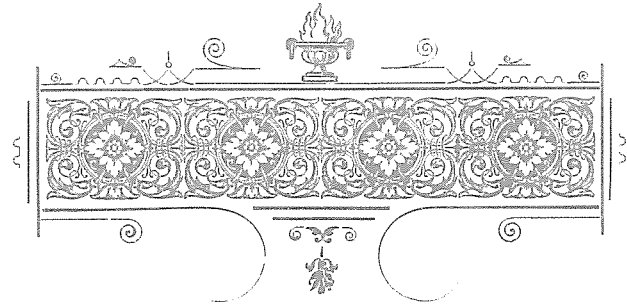
dopisující člen c. k. ústřední komise pro zachování památek starožitných ve Vídni a vlasteneckého spolku musejního v Olomouci.

V SOBĚCHLEBÍCH 1897.

Knihárenská a kamenotiskárna v Přerově. 448—97.

Rytíř Horecký.*)

*) Tato a následující povídka vyňata jest hlavně z rukopisů Galašových, přelaskavě mně zapůjčených z kláštera Rajhradského.

I.

Nedaleko Lipníka nad vesnicí Podhoří rozpadávají se v tajuplném šeru lesa smrkového zříceniny hradu. Výběžek jasenických hor, na němž stojí, jmenuje se „hradisko“ a okolní lid vypravuje, že hrad jmenoval se Drahotuch. Věvodil hrdě dalekému kraji, kdy Lipník byl malou vesnicí a patřilo k němu celé Pobečví lipensko-hranické. Na tom hradu vládl v XI. a XII. století mocný rod rytířů Horeckých.

Nad jiné pilný a zasloužilý sběratel starodávných pověstí Heřman Galaš, c. a k. voj. lékař v Hranicích sebral koncem minulého století, nyní už zapomenuté pověsti o tomto panském sídle, které tuto volně podáváme.

Neznámo, kdy Horečtí vynikli bohatstvím, ale za první křižácké války měli už zvučné jméno po vlastech našich.

Rytíř Jan Horecký pomohl r. 1099 dobýti Jeruzaléma na Turcích a vrátil se vyznamenán s hojnou kořistí na hrad Drahotuch. Jako nejvzácnější skvost choval meč, v jehož držadle řemeslně zdobeném byl zadělán kousek kopí sv. Longina, který otevřel bok ukřižovanému Spasiteli světa na hoře Kalvarii. Na daleké výpravě sdílel s rytířem Horeckým osudy jeho oddaný mu zbrojnoš Vaněk. Byl starším v letech a několikrát v tuhém boji odrazil smrtící rány od svého pána. Za to ho pan Jan velmi ctěl.

Již delší čas odpočíval rytíř Jan v ústraní na Drahotuchu. Byl daleko vážen pro hrdinnou statečnost a mnozí z moravské šlechty toužili státi k němu ve svazku příbuznosti; než rytíř Jan neměl chuti k ženitbě, jemu líbil se více volný život v pútkách a na lovu.

Čtyřicítka mu již minula, když mu jeho zbrojnoš věrný a z duše oddaný domlouval, aby se oženil a dědice ustavil. Přítel věrnějšího nad Vaňka neměl a že mu častěji život zachránil, byl poměr jejich vzájemný nad míru důvěrný a rytíři milý, nebo ctěl Vaňka jako otcovského přítele.

Jednou vraceje se z lovu Vaněk zase mu domlouval, aby pamatoval na dědice po sobě, i prohodil rytíř Horecký:

„Neznám nevěstu rozšafnou, tichou a bohatou domácimi ctnostmi, abych na to opravdově pomýšlel.“

„Znám takovou pannu“, odvětil Vaněk.

Rytíř pohlédl ostře na Vaňka řka: „Kdybych tě starý brachu neznal, myslil bych, že se mnou žertuješ! Avšak mluv, kde tak spanilá růže vykvetla?“

„Pane můj“, odvětil skrovně zbrojnoš „přesvědč se, že jí okolo není podobné. Vykvetla na tvrzi bohobojného souseda našeho, zemana Radíkovského a jmenuje se Ludmila.“

„Poznal jsem častěji“, — odvětil rytíř, — „že zeman Vojtěch je muž dokonalý a lásky hodný, ale dcery jsem u něho nespátril.“

„To vysvětlím: vychována byla u tety abatyše v Pustiměři, anebo strýce opata v Dalešicích, jinak je stále při hospodářství zaměstnána a častěji do týdne lze ji spatřit v kostele Podhorském.“

Rytíř Jan zastavil koně, pohlédl směrem k Radíkovu, jakoby uvažoval a pak zvolal: „Tu ctnostnou pannu chci hned spatřit a je-li pravda, co's řekl, je mou nevěstou.“

Vaněk sklopil hlavu a prohodil; „Nezazlívěj pane milostivý, úmysl tvůj je snad upřímný, ale rozum žádá seznati napřed její duševní a mravní povahu. Mohla by se ti v něčem znelíbiti a tak by's žádné spokojenosti v ní nenalezl.“

Rytíř Jan se zarazil nad tou řečí, pohlédl na zbrojnoše a pravil: »Dobře máš brachu! Rada moudrá, však proto Ludmilu dnes ještě spatřím.« — Tak se dali cestou jasanovým lesem, kterýž dal jméno celému pohoří, k Radíkovu.

Rytíři Horeckému patřily k Drahotuchu dědiny: Podhoří, Jezernice, Loučka, Bohuslávky, Trnávka, Lipník, Slavíč, Milenov, Klokočov, Velká a Drahotuše. Sousedovi jeho na severu, panu zemanovi Vojtěchovi, patřila pouze vesnice Radíkov s tvrzi zemanskou, lesem a polem dvoru poplužního. Přes to ale zeman Vojtěch svou poctivou rozšafaostí požíval úcty panstva okolního a ne jeden kavalír doby jeho vyhledával moudré rady na Radíkovské tvrzi.

Zeman Vojtěch měl jedinou dceru Ludmilu, spanilou jako květ jabloňový a moudrou po otcí. Její krásu převyšovala povaha andělská. Byla svým rodičům drahou nade všecko a oslazovala jim pozdní dny. Doklízela na čeleď, rozdávala jim práci, starala se o nemocné doma i na tvrzi i v dědině, a nebylo, kdo by nebyl pocítil její laskavé

starostlivosti. Ač ji vesnický lid téměř zbožňoval, přece šíře nebyla známa, že nerada se veřejně ukazovala.

Rytíř Horecký býval častěji hostem na tvrzi zemana Radkovského, proto nepřivedla jeho nenadálá návštěva nikoho z míry. Ludmila posloužila hostu občerstvením a pan Jan se zálibou shledal že slečna je dokonalejší než Vaněk vyslovil, i divil se té srdečné laskavosti a naprosté poslušnosti k rodičům, kteří od mladosti v ní budili lásku k Bohu a ctnostnému žití a obdivoval se jejím vědomostem hospodářským vida, kterak ve stáří rodičů plnila za ně povinnosti dokonalé hospodyně. Předla, šila, strojila sama pokrmy i svůj oblek upravovala čistě bez poskvrný. Po ní čeleď s radostí konala všecky práce. Panna Ludmila byla útlého těla a z krásných očí zářila spanilá nevinnost. Pokorná jsouc, milovala odloučenost od hluku světa a největší radost působila jí zahrada.

Rytíř Horecký byl spanilým zjevem panny Ludmily příjemně okouzlen a jen z těží opanoval bouzlivé city, aby radu Vaňkovu zachoval.

Duše jeho tonula v moři blaha z uvědomnění nalezeného pokladu tak vzácného. Stala se s panem Janem náhlá změna, že se při odjezdu sám nepoznával.

Na zpáteční cestě k Drahotuchu v lese popojel zbrojnoš věrný k pánu svému řka: „Pane můj, jak líbí se slečna Ludmila?“

„Vtělený anděl! Blahořečím Bohu, že jsem dosud otálel oženiti se.“

„Ba že anděl“, — odpověděl Vaněk — „rodičové její jsouce bohabojni, učili ji napřed modliti se a ctnostně žíti, než tancům a nezmařilé kratochvíli. Jenom bloudové berou si kukačky, místo holubičky, nechávajíce se oslepiti bohatstvím, neb pouhou krásou.“

Rytíř se usmál řka: „Vaňku, ty kážeš jako kněz!“ —

„Bať, vždyť mě tomu naučil opat Beneš z Prostějova, který byl na našem hradě kaplanem a naučil mě to při čtení a psaní.“

Tak doklusali oba večerem na hrad Drahotuch.

II.

Od té doby rytíř Horecký častěji jezdíval s Vaňkem k zemanovi Radíkovskému. Ode dne ke dni lnul více duší svou k spanilé dceři zemana Vojtěcha, vyhýbal se kratochvíli, vyhledáváje sa-

motu, čemuž se hradní čeládka hrubě divila. Rytíř změnil se k nepoznání, častěji postával pohroužen v myšlénkách u okna, pohlížeje k Radíkovu, ne vycházel na hony do lesů jako jindy a čeled ne-
zvyklá nečinnému žití nudila, se v kobkách hradních. —

Doléhala úsilovně na Vaňka, aby jim přčinu změny pana rytíře vyložil, čemuž se on vždy uměl vyhnouti, říkáje: „Konám své povinnosti a tajnosti pána svého nezpytuji; tažte se ho sami!“ Tím umkli. —

Zatím soužil se rytíř Horecký velmi i spánek ho opustil. Po tak probdělé noci nařídil Vaňkovi: „Nechej osedlat, pojedu hledat ztracené štěstí.“

„Kam pane můj?“ tázal se zbrojnoš.

„Do Radíkova k zemanu Vojtěchovi“, odpověděl rytíř. —

„To bych zrazoval, poněvadž panna Ludmila jezdí tento čas do kostela Podhorského.“

„Tím lépe, aspoň s ní sám promluví.“

„Považ, pane milý,“ — odpověděl Vaněk — „že slečnu provázejí vždy rodičové a nemístné by bylo o záletech s ní mluvit. Však do chrámu Podhorského můžeš zajeti v úmyslu prosit Boha, za štěstí ve stavu manželském. Toť slouží všem.“

„Dobře máš, brachu, otec můj vždy říkal: že do stavu manželského, jehož Bůh v nebi nespojí, dábel brzy pekelného trní zaseje. Nuže, pojedme do chrámu se zbožným úmyslem milost Boží vyprositi!“

Po té sestoupil rytíř Horecký na nádvoří, vyšvihnul se na koně a ubíral se z bradu dolů k Podhorskému kostelu s toužebným přáním spatřit Ludmilu a tu nemálo se uleknul zvěděv, že Radíkovská slečna jela mimo do Lipníka, aby v klášteře sv. Kateřiny*) u abatyše ztrávila den.

Po službách božích navštívil rytíř staříckého faráře a při snídani mluvilo se o potřebách lidu podanného, o styku se sousedy, až došla řeč na Ludmilu. Pan farář chválil její obětavost, soucit a starostlivost o trpící lid vesnický a doložil, že šťasten bude, komu se za manželku dostane, jak stojí psáno: „ženy dobré, blahoslavený muž, neb počet dnů jeho dlouhý bude.“

Rytíř Horecký zamyšlen prohodil: „Toho štěstí nikdo asi nezakusí, neb slyším, že vstoupí do řehole sv. Kateřiny v Lipníku.“

*) Z klášterního chrámu jsou bývalé kontribučenské sýpky. —

„Mluvila o tom se mnou“, — odpověděl pan farář, — „že chce nemocným a chudým sloužiti a uznala, že k tomu více příležitosti se jí naskytuje na vsi, kdež se stará něžnou péčí o staré rodiče i poddaný lid, a pak, že sňatkem bude míti možnost ke konání mnohého dobra. Než zde v okolí pokud to znám, není vhodného pro ní ženicha a lid se bojí, že ji ztratí.“

Rytíř naklonil hlavu a prohodil: „Jak slyším i moji poddaní zakusí mnohého milosrdenství od slečny Radíkovské a sám nerad bych ztratil tak šlechetonou sousedku.“

Pan farář dodal: „Pověst není marná, i zde v Podhoří želel by lid jejího odchodu.“ Tak mluvilo se o dceři zemana Vojtěcha a jejím počínání a za tím dozrál v rytíři Janu sam pevný úmysl požádat o její ruku v Radíkově. —

III.

Na Radíkovské tvrzi v útulné jízdě rodinné sedí zeman Vojtěch v křesle, manželka přede jemnou přízi a Ludmila šije šátečky pro dívky osiřelé ve vesnici.

Zeman velice vzdělaný muž od té doby, co mu nebe darovalo dcerušku, věnoval se z cela rodině svojí a správě dědictví po otci. Za mládí nedalo jako vzdělanci, aby činnost omezoval pouze na Radíkov, ale staral se účinně o život společenský na Moravě a to co jeho rozvoj podporuje i co ho zadržuje. Zdálo se jeho ženě, kterou velmi miloval, že pohrdává životem na tvrzi, ale on vynikaje nad ní duševním rozhledem, nesl mužný podíl práce, z které vyrůstá blaho rodné země. Ač pouhým zemanem závodil s mnohými pány a rytíři povznésti národ.

Bylo mu nyní blaze v kruhu milované rodiny, avšak proto všímal si, co se v okolí dělo. Mluvílo se o poměrech v Radíkově i okolí a řeč zavedla je též na hrad Drahotuch.

Tu probodil zeman: „Náš soused rytíř Horecký je nejen statečný v boji, ale i šlechtný muž v míru a přední, mezi panstvem moravským, neboť nepřijal cizích způsobů, k nimž přilnula naše vlastenecká šlechta. Lid svůj poddaný miluje a je dobrým hospodářem, jako jeho otec slavné paměti.“

„Ovšem,“ — odpověděla zemanka — „vždyť měl výbornou matku, byla to dokonalá hospodyně, bohatá domácími ctnostmi. Pan farář Podhorský zval jí dobroditelkou lidu.“

Takovou chválu slýchala častěji Ludmila o pánu na Drahotuchu a vážila si rytíře velmi. Brzy na to stalo se, že rytíř Horecký přijel do Radíkova na tvrz. Ludmila byla sama doma, otec byl v lese a matka v dědině po práci. Ludmila mile překvapena uvedla pana rytíře do rodinné jizby a nabídla místo, než se rodičové vrátí. Rytíř Jan dodal si mysle a vyjevil jí svou hlubokou lásku. Stečna Ludmila nepřipravena na něco podobného, zardívajíc se, stydlivě odvětila:

„Nezdá se mi pane rytíři úmysl váš pravým býti, abyste chudou dívku zemanskou za chot pojal.“ —

„Netoužím po statku,“ — vypravil ze sebe rytíř — „vy jste moje vytoužené blaho.“

Ludmila sklopila zrak řkouc: „Zda-li mně pane Jene znáte, že na mne svou blaženost skládáte?“

„Znám, spanilá dívka, neb vaše dobré konání a váš andělský zjev všude stopy blaha zanechal. O rcete, smím-li doufati?“

„Vážím si vás pane rytíři, neb vás všichni dobří lidé milují, moji milí rodičové etí a s jejich přivolením chci býti vaší manželkou.“

Rytíř Horecký políbil vroucně ruku slečninu, když právě vstoupili její rodičové do jizby a uslyševše, co se přihodilo mezi oběma mladými lidmi

radovali se ze štěstí svého jedináčka. Zeman Vojtěch vzpamatovav se, první činil námitky, že Ludmila kromě nevinného srdce a bohabojného vychování, přece je jen chudobnou nevěstou pro rytíře Horeckého.

Rytíř odmítl: „Po tom právě úsilovně toužím, na čemž přebohatý je miláček váš, neb moje máti říkala: před vdavkem nevaž přílišně jen statek a vzácnou rodinu, neb toto jediné nepůsobí šťastné manželství. Trvalé blaho do domu mého přivede nevinné srdce Ludmilčino, její bohabojnost a ozdoba domácích ctností, proto nezdávejte se dáti mi ji za choť.“

Zeman Vojtěch zvažněl, pohlédl na své dítě říka: „Vyznej Ludmilo pravdu, chceš býti manželkou pana rytíře Jana?“

Tato opojena nenadálým štěstím objala matku říkouc: „Ano, drazí rodičové, pokud v tom vaše vůle jest.“

Zemanka uvedla dceru k rytíři, spojila jim ruce a otec Vojtěch dojat pravil: „Bůh buď s vámi nyní i po čas žití vašeho!“

Rytíř Jan objal svou nevěstu spanilou, políbil na čelo říka: „Vím mojí drazí, jak by vám bylo, kdybyste postrádali Ludmilčinu přítomnost

utěšitelnou. Ani ona by bez vás docela spokojena u mne nebyla, proto vás snažně prosím, abyste po sňatku našem radovali se s námi na mém hradě Drahotuchu.“

Ludmila vyvinula se z objetí a prosila rodiče, aby panu Janovi byli po vůli. Zeman však odpovídal: „Znáš mne pane Jene a moje tiché žití na zemanské tvrzi; jsem na to příliš zvyklý, než abych ve víru hradního života cítil se blaženým.“

„Marné obavy“ — odvětil rytíř Horecký — „dávno jsem se odřekl hlučných kvasů a obtížného tovaryšstva. Na mém hradě žije se jak na vaší tiché tvrzi.“

Dojat odvětil zeman: „Synu můj, svoluji k žádosti tvoji: Bůh budiž ti odplatitelem.“

IV.

Na hradě Drahotuchu je živo. Čeledí hradní jako vyjevená, když Vaněk k nemalému úžasu všech oznámil zasnoubení rytíře s dcerou zemana Radíkovského. Hned konaly se přípravy k novému životu na hradě. Okenice pokojů dávno nevětraných se co den otevíraly slunci a svěžímu vánku, řemeslníci podávali dvěře jeden druhému, všude obnovujíce, čistíce a řemeslně upravující pokoje panské.

Drahocenný nábytek dovážen z Olomouce i na zakázku z okolních měst. Na podlahy slány měkké koberce umělé práce a činěno všude roztočivé pohodlí. Rodičům upraveny pokoje u zahrady hradní, která přeměněna v utěšený ráj pozemský.

Nevěstě zvlášť přebohatě upraveny pokoje v předním průčelí s vyhlídkou na celé Pobečví, ohraničené k jihu výšinami Záhoří, na jejichž výběžku kynulo na pozdrav starodávné hradisko týnské.

Svatba určena na první neděli v květnu. — Vaněk by se uběhal, všude dohlížel, aby přípravy vykonány v pravý čas. Den před zdávkou sjelo se několik spolubojovníků pana Jana s rodinami, opat Beneš z Prostějova, bývalý hradní kněz, a teta pana Jana, abatyše ze svatobarborského kláštera z Lipníka. Vaněk vybral dvanáct mláďenců z dědin Horeckých a dvanáct panen z Radíkova. V neděli ráno sešlo se panstvo v rytířské síni, kdež čekali svatebčany. Časem z rána vypravil se ženich s četným průvodem do Radíkova pro nevěstu. Pod Drahotuchem blahopřálo mu dvanáct švarných mláďenců z jeho dědin, a připojili se na opentlených koních k průvodu. Pověst o svatbě tak vzácné přivedlo přečetné zástupy lidu, kteří podél cesty stoupyce obdivovali se skvělému průvodu.

Na zemanské tvrzi probděla Ludmila celou noc v modlitbě a když ženich dojížděl, oblékla se

do úboru svatebního, pak s požehnáním rodičů ubírala se s ženichem na hrad Drahotuch v průvodu dvanácti panen Radíkovských. Na hradě očekávalo panstvo, vznešené snoubence v hradní kapli. K výslovnému přání spanilé nevěsty sezdal je pan farář z Podhoří, pak celebroidal opat Beneš v pontifikaliích, po čemž obětoval ženichu zlatý kříž na řetězi a teta abatyše nevěstě částku závoje svatě Ludmily, její patronky ve zlatém pouzdru.

Po svatebním veselí rozjelo se panstvo a novomanželé žili v blaženém klidu. Rytíř Horecký ctil rodiče své choti a miloval je jako své vlastní. Paní Ludmila mírnila prudkou povahu manželovu a učinila ho tichým a mírným. Staral se účinně o blano poddaných, byl dobrým hospodářem a nejsladší chvíle trávil v zahradě v kruhu rodinném.

Po roce povila mu manželka chlapečka Václava, jenž těšil se nejněžnější péče rodičů i dědoušků. Když v kypícím zdraví povyrosl, poslal opat Beneš muicha Přibíka, aby mladou ratolesť pánů Horeckých učil moudrosti a krásným uměním. Otec pak a Vaněk učili ho zacházeti se zbraní, tužili ho na těle a cvičili v rytířském potýkání. Na Drahotuchu pak odrostlý mláďenec Václav konal všechny služby čelední, aby až se stane pánem, uměl rozumně poroučet. Stal se z něho udatný a srdnatý mláďenec. Při slavném sedání v Olomouci

dobyl si zlatých ostruh, přítomný český král Vladislav II. pasoval ho na rytíře a dal mu znak: „zlatého lva v modrém poli“, který po věky zdobil rod jeho. —

V.

Český král Vladislav II. vyzýval v letě 1146 rytířstvo po vlastech našich, aby s ním táhlo proti nepřátelům jména křesťanského dobývat, svatá místa v Palestýně, a jistě se dalo vynajít hojně, se svým lidem z jara po té té neděli po Nanebevstoupení Páně u Brna na knížecí louce I. P. 1147. — Doslechna to mladý Horecký, zatoužil zkusit stěstí ve válečném dobrodružství, i naléhal na rodiče své úsilně, aby ho propustili s králem českým, dobýti si udatností jména slavného. Rodičové ho teskně propustili, nebo bylo nejisto, jest-li kdy jediného syna spatří. Otec dal mu svůj meč od patriarchy Jeruzalémského posvěcený, který měl v držadle částku kopí sv. Longina; matka pak zavěsila Václavovi na hrdlo zlaté srdce, v němž uzavřena částka závoje sv. Ludmily, aby se pod ochranou její a národa našeho patronky vrátil bez úrazu zpět na Drahotuch.

Rozloučiv se táhl Václav se svými zbrojnoši na Olomouc a Vyškov k Brnu, kdež se moravští

páni rytíři a zemané sbírali k druhému křížáckému tažení. Otec se starým Vaňkem doprovodili ho až na louky pod hradbami brněnskými, kdež s Václavem pobyl, až přitřhl král Vladislav II. s českým vojskem. Václavovi Horeckému nastal nový život, když voje překročili u Hodonína Moravu a táhli po levém břehu Dunaje uberským královstvím k jihu míříce k Cařihradu. Jak se mu vše jinak jevílo v drsné skutečnosti, než z vypravování na rodném hradě Drahotuchu. Divil se, že až k branám Cařihradu slyšel mluvit příbuzné jazyky slovanských kmenů. Tak dostal se Václav přes Bosporický průliv do Asie, táhna s křížáky k Jeruzalému. V malé Asii však byli křížáci od Řeků zrádně opuštěni, zač po dvou stech letech tito pykali a trpí po dnes pod tureckým jařmem. Výprava se nezdařila nesrovnalostí knížat křesťanských, ač Václav a ostatní čeští a moravští bojovníci statečně se drželi. Mnoho lidu zahynulo, jinak z našeho panstva mnoho vrátilo se na Moravu s hojnou kořistí válečnou.

Na Drahotuchu žili pan rytíř Horecký s paní Ludmilou ve stále obavě o Václava a matka zvlášť celé hodiny pohlížela z hradu po údolí Bečvanského, když se šířily zvěsti, že se král s vojskem vrací zdráv, a čekala návratu synova. Konečně jednoho dne spatřila hlouček jezdců od Jezernice postupo-

vati k Podhoří. Oko mateřské poznalo z dálky dítě své. Václav vrátil se zdrav se všemi zbrojnoši a s ním zavítala do bradu radost, neb mladý pán trvale usaditi se mohl na Drahotuchu, jsa vážen ve vlasti a milován poddaným lidem. Za večerů vyprávěl svoje příhody a když se byl doma posilnil něžnou láskou rodičů, prosil je, aby směl ještě jednou do světa na zkušenou, nebo touha po zkušenostech v dalekém světě ho velice vábila. — Nejdéle odporovala matka, až i ta konečně zvolila.

Pak vypravil otec Václava přebohatě, neb se chtěl přiučiti jemným způsobům při dvorech velmožů a rozloučiv se s rodiči jel k Lipníku na Soběchleby, Holešov, Slušovice, Brumov, Vlárským průsmykem přes království uherské k Trnovu, ke dvoru cara bulharského.

Truovo vystavěno je v horské kotlině Balkánu s úzkými uličkami a nad městem na skále stálo carské sídlo, jako orlí hnízdo. Skála nesoucí carský hrad spojena je přirozeným mostem, skalou nad městem překlenutou, přes níž se vjíždělo do sídla vládařů přemocných. Tam chtěl Václav nějaký čas pobýti. Car přijal mladého pána Horeckého laskavě, těše se z toho, že v něm seznal potomka slavných předků království moravského, odkud se šířilo po Bulharské říši křesťanství. Tu se přiučil Václav dvorské službě a ušlechtilým způsobům.

Jednou slyšel v paláci vypravovati o krásné dceři charvatského vojvody Vojslaviče v Seňi, přímořském městě na krásné Adrii, která zde tvořila záliv kvarnerský. Zvěst o spanilé Ileně šířila se po zemích kolem střeozemního moře. Václav zůstal posud chladným, nikde neupoutala ho milostná zápletka, nicméně zvědavost ode dne ke dni se vzrnáhající pudila ho spatřit spanilou dceru mocného vojvody Seňského. Krátce na to přijal Václav propuštění od cara všech Bulharů a hojně obdáván ubíral se Srbskem, Bosnou, Charvatskem a šťastně přibral se s družinou svou k přímořskému městu Seňi, kdež sídlil mocný a bohatý vojvoda, jehož skvělého dvoru největší ozdobou byla krásná Ilena, o níž posud marně ucházeli se rytíři všech zemí. —

Václav ihned vpuštěn byl do města a vykázána mu hospoda nedaleko paláce. Zde vypytał se na obyčeje dvoru vojvodského, a na Ilenu, na cizince došlé kořiti se její kráse.

Bylo mu řečeno, že se právě dojel hrdý hrabě z Italie uchazeti se o dceru vojvody Vojslaviče a že byl s velikou poctivostí uvítán. Jemu k poctě konati se budou slavné zápasy na neděli nejprv příští vyhlášené a že i cizozemci připuštěny budou.

Toho dne poručil Václav koně svého skvostně upravití. Sám šel napřed, jak to doby té všude

obyčejem bylo u pánů, do chrámu Páně posilniti se modlitbou a pak ustrojil se do skvělého odění svého. Na štítu leskl se mu zlatý lev v modrém poli a na přilbě vlál chochol červeno-bílý. Tiše pak přijel na nejdolejší místo zápasisté jako cizozemec, aby spatřil vyhlášenou dceru vojvodskou.

Trabači za nedlouho ohlásili příchod dvoru a na hledišti usedl vojvoda se svojí manželkou, Ilena závojem zahalena a jiné panny a paní vzácné. Hlasatel pak, když ticho nastalo, oznámil: „Jestliže kdo paním a panám kratochvíli provésti chce, ať vejde!“ —

Ihned přiklusal do pestře vyzdobené ohrady žlutým pískem posypané, hrabě italský a za ním pyšný Maďar. Skřížili dlouhé kopí, rozjezí se proti sobě a pak se mocně srazili. Stalo se, že Maďar tak mocně uhozen byl, že se mu dřevo jeho na třísky zlámalo a on spadl s koně. Hbitě ale podrazil koni protivníka svého nohy palýlem kopí, že se tento i s Talianem válel v písku. Tu všichni chválili hraběte italského, že udatně padl, což jej nemálo mrzelo a nechtěl se už více s Maďarem potýkati. Maďar se ale nemálo vypínal, že soka svého udatně shodil. Hlasatel po druhé volal, aby se kdokoliv dostavil k potýkání. Václav ucítil, že nyní jest na něm, aby se ukázal. Vjel do ohrady před hlediště a uklonil se dvoru vojvodskému.

Pak se obrátil proti Maďaru a srazil ho i s koněm. Všichni se jeho udatnosti divili i vojvoda chválil rytíře se zlatým lvem a poslal hlasatele, aby se jménem jeho otázal, odkud by byl. I řekl Václav: „Vzkazuji vojvodovi, pánu svému milostivému prosbu pokornou, aby mi neráčil za zlé vykládati, že jména svého tajím: jsem chudý rytíř a jdu světem, abych od paní a pannen chvály došel.“

To když hlasatel oznámil vojvodovi, divil se on a celý dvůr skrovnosti neznámého rytíře, že se nechtěl chváliti. Potom rytíř Horecký zmužil přízní a udatně se potýkal do večera, že ho nikdo nemohl zdolati. Obdržev za to zvláštní díky z úst krásné Ileny a k tomu darem zlatotkaný pás řemeslně zdobený k upomínce. Rozhlásilo se to mezi dámami o tom rytíři se zlatým lvem ve štítu a když spustil hledí přilby své, aby přijal z ruky spanilé Ileny dar, pohlédl na ni a zalíbil se jí velmi. Po kratochvíli vyprovázeli mnozí Václava k jeho hospodě i hrabě italský, který mu byl od té doby dobrým druhem.

VI.

Mnohé zábavy a dostihy rytířské konaly se ku přání Ileny na hradě Seňském z tajné lásky k Václavovi. I vojvoda si v něm nemálo zalíbil,

když poznal časem jeho skrovnost a urozenou zdvořilost. Měl pevně za to, že pošel z rodu znamenitého. Prokazoval Václavovi zvláštní poctivost a poručil dvořanům, aby se pilně přeptávali, odkud ten neznámý rytíř přijel.

Jednou pozván byl rytíř Horecký k tabuli na hrad, což ho mile překvapilo, neb měl naději, že krásnou Ilenou spatří. Dostavil se na hrad a byl uveden do komnaty, kdež jej rodina vojvody mile uvítala a ke stolu posadila. Václav si ani nevšiml hojnosti vzácných pokrmů, neb toužil dosti se nahleděti na spanilou Ilenu uznávaje, že na světě krásnější nad ní není a šťasten na stokrát, kdo její lásky dojde. Ale u sebe uvažoval, že jeho takové blaho neýslovné ani nepotká, nebo to pokládal za nemožnost. Ilena také ucítila rychlejší tlukot srdce z touhy po přítomnosti statečného rytíře.

Po tabuli kovaly se rozmanité zábavy na paláci a vešel tam vojvoda se svou manželkou pokynuv Ileně, že smí s rytířem rozmlouvatí. Rytíř Horecký pocítil nesmírné blaho posud jemu nepovědomé, když směl na Ilenu pohlížeti. Ona se po chvíli na něj mile usmála, řkouc: „Pane rytíři, můj milostivý otec i máti nemalou úctu chovají k vašemu ctnostnému a statečnému zjevu i chválí vaši chrabrost, proto často sem přicházejte k naší radosti všech.“

Václav uzarděl tak velikou chválou a odvětil: „Spanilá Ileno, za milostivou pozornost vašich osvícených rodičů děkuji vřele, aniž ji zasluhuji, neb jsem chudým služebníkem jejich Milostí. Nezasluhuji nejmenším býti v jejich komonstvu. — Avšak za tak velké vyznamenání chovám nejvroucnější touhu, odměniti se věrnou službou.“

Zaradovala se z toho Ilena řkouc: „Službu vaši přijímám a od tohoto času za služebníka vás mám.“ Takto hovořili spolu, když za nedlouho vrátila se vojvodkyně s dámami a ač nerada, vrátila se s nimi Ilena do komnat rodinných.

Vojvoda v sále, kam se Václav odebral, rozmlouval s velmoži mnohými i s rytířem se zlatým lvem, tázaje se ho po rodu i jméně a nemohl na něm více zvědět, než že je prostým rytířem, který bloudí světem, aby rytířským způsobem se přiučil. Nezazlíval mu to vojvoda, ale pokládal mu to ke cti a blahoskloně jej propustil.

VII.

V srdci Václavově vzrůstala se láska ku spanilé Ileně; ale i ona ztratila pokoj duše své od prvního spatření rytíře neznámého a trápila se touhou po něm i otázkami, odkud by byl a jakého rodu pošel.

Svěřila se s bolem svým komorné Báře, druhé své matce, která ji od kolébky pečlivě ošetřovala :

„Báro, ty's mě vždy milovala a důvěřuji ti, že mně neoklameš, když se ti svěřím se svým soužením.“

Bára pohlédla Ileně do očí, s důvěrou oddanou řkouc :

„Ilenko, duše moje, otevři srdce své, otevři !“

Ilena přitulila k sobě starou komornou a šeptala ji do ucha, zardívajíc se studem panenským :

„Báro, miluji toho neznámého rytíře a nemohu ani spáti, ani jísti, ani pít, dokud nezvím, že z dobrého rodu je, abych naději svého blaha na něho vložit mohla.“ Komorná Bára milovala Ilenu z celé duše své, trhla sebou ulekoutě, ale Ilena vložila svou útlu ruku na její ústa, nedala jí promluvit, nýbrž pokračovala : „Vím, že je nebezpečno, co žádám od tebe, ale žalostné by bylo žití mé, když přání mému nevyhovíš. Promluv s tím rytířem a taž se ho po jeho rodu. Duše má cítí a rytířské chování jeho to prozrazuje, že znamenitého rodu potomek jest, a že tobě jména svého nezatají.“

Vidouc Bára trápení vznešené svěřenky své, přislíbila s povzdechem přání vyplnit.

Z rána chodívala Bára do chrámu vykonat pobožnost a v té době hluboké zbožnosti i vznešení lidé. Tu častokráte spatřila neznámého rytíře v pozadí chrámu, jehož úzká barevná okna rozlévala posvátnou prostoru tajuplné šero. Po službě Boží nepozorovaně, jako náhodou přistoupila k němu Bára šeptajíc : „Šlechtný rytíři, diví se tomu nemálo vojvoda, Ilena i máti její, že svůj rod tajíte. Kdybyste Ileně nakloněn byl, zjevíte mi zajisté svůj původ, nebo ona toho snažně žádá.“

Mile překvapen z myšlének svých, když se byl vzpamatoval, pravil Václav : „Vzkazuji vznešené Ileně, aby mi nezazlívala, že tak činím. Od té doby, co opustil jsem vlast svou, nikomu jsem se nezjevil. Ale že ona to jest, jíž nejvíce na světě blaha přeji, oznam ji : „že jsem ze znamenitého rodu vlasti své a národu příbuzného s vámi.“

Pak stáhl drahocenný prsten, podal ho Báře s prosbou, aby dárek ten podala krásné Ileně. — Tato s chvatem pospíchala do paláce, a tam mladé své velitelce doslovně vše vyřídila, která dychtivě přijala prsten a prohodila : „Dostí mám na tom. Nyní poznávám, že dárce vzácným bohatýrem jest. Mně k vůli k nám dojel a vím, že je nejkrásnější rytíř, proto je to slušno, abych jeho jediného milovala.“ Ilena prohlížejíc prsten, vtiskla naň dlouhé políbení.

Zarmoutila se Bára, že tak náhle přilaula k cizinci, proto ji z toho jemně kárala.

Ilena na ni bolestně pohlédla, z krásných očí vytryskly jí slze a řekla:

„Nenazívej ho cizincem, neb na světě milejšího nemám nad něho, aniž tak zle o něm myslí.“ —

Bára vzala spanilou její hlavu do rukou, políbila na čelo hovoříc konejšivě: „Dítě drahé, s poctivostí sloužím ti od malička a chci tak činit na dále do vůle Boží. Přeji z celé duše své, aby tvá láska v počestnosti dozrála a dej ti Ten, který osudy lidskými vládne, šťastné ukončení sladké touhy tvé.“

Ilena objímajíc svou věrnou opatrovnici šeptala: „Moje drahá, dobrá matko, učiním všecko, jak mně poradíš.“

Spánek tišil boly Ileniny; prsten, který nosila na hedbávné šňůře na hrdle, upomínal ji na miláčka a milé sny zobrazovaly ji budoucí blaho.

Několik dnů na to náhodou, či úmyslně, sešla se Bára s Václavem, a vyjevila mu radost Ileninu nad vzkazem; ale i zármutek na tajemím se a jak se touhou trápí. Václav ji na to: „Chci ji sám oznámiti původ svůj a podej Ileně tento prsten s prosbou, aby mě to z čistého přátelství dovolila učinit.“

Ilena se nevýslovně radovala, že její láska je opěťována i usilovala hned ukončiti trapnou nejistotu a radila se s Bárou, jak by s rytířem dle své vůle mluvití mohla.

Za Seňi na kopečku stojí po lnes úpravná kaplice mariánská a v něm visel obraz malovaný Ilenou. Tam Václav častěji vychazel, dumal, toužil a prosil Tu, která tam na plátně zobrazena byla, aby mu byla Pomocnicí. Bára ho tu jednou našla samotného, vešla do kaple a pravila:

„Statečný pane, dejž Bůh, aby tužby vaše staly se brzy skutkem, neboť není šťastnějšího bohatýra, který by tolik milosti našel před očima vznešené Ileny. Žádá snažně s vámi mluvití, jen mě slibte zde na svou rytířskou čest a víru, že při sejítí bude s vámi počestnost a upřímnost, jak na důstojnost vojvodského domu se sluší.“

Václav klesl na kolena a přísahal před Bohem všudy přítomným, že má na srdci jen lásku nejúpřímější a že ničeho na světě nežádá, než spojení s Ilenou dle řádu sv. církve.

Tím uspokojena oznámila Bára rytíři, aby se dostavil příštího dne v pravé poledne k malé bránce zámecké zahrady. Václav toužebně čekal druhého dne, hodiny táhly se jako věčnost a v poledne našel bránku otevřenou. Zde očekávala Bára a uvedla ho nepozorovaně do pokoje Ilenina,

kteřá stydlivě uzarděná čekala. O, jak by se ráda rozběhla, Václava objala, avšak rozum zvítězil, jak toho počestnost žádala. I Václav, ač se nevýslovně na toto shledání těšil, stál chvíli před spanilou pannou na rozpacích nejša schopena slova pronésti; za to ale oba mluvili očima, láskou vroucí, oddanou, věrnou. Dvě duše splývaly vzájemně se doplňující v nekonečné blaho. Vzpamatovav se Václav klesl na koleno, vzhlédl k očím Ileny řka: „O přespanilá Ileno, zdráva buď, štěstěna ať sype ti stále růže na cestu žití tvého.“

Přistoupila Ilena k němu a podávajíc mu ruku, kterou Václav políbil, úvedla ho k pohovce a posadila podle sebe. Tu Bára vyrozuměla touze své velitelky a ustoupila do vedlejší komnaty, — Když osaměli, promluvila Ilena: „Statečný pane, raduji se věrně ráda z tvé přítomnosti, a ač se to na mně nesluší s tebou tajně mluvíti, omlouvám se poznáním tvého čestného a bohatýrského zjevu, neb od prvního spatření přála jsem jedině tobě všeho dobrého. Proto oznam mě jméno své.“

I odvětil Václav: „O Ileno drahá, vlast má je druhdy královská, nyní knížecí Morava. Národ můj je s tvým stejnorodý. Jsem jediný syn slavného rodu panského Horeckých domovem na hradě Drahotuchu, který vládne mnohými dědinami a velikým zbožím. Jméno mé jest Václav. Touha po

P. B.

Prvním dílem probudil a uvědomil jsem Záhoří; ukázal, co na něm krásného a milování hodného. Zbývá zachránit ještě některé vzácnosti záhorské od roku k roku odumírající.

***Záhorská kronika** druhého dílu vycházeti bude v sešitech po 7 krejcarích ve lhůtách okolnostmi daných. Děkuji srdečně všem příznivcům za pomoc při vydávání I. dílu a prosím vřele i na dále o přátelské smyšlení v tomto starosti plném podniku nakladatelském. Na Bystřicku p. Host. nebyl odebrán 11. a 12. sešit. Poslední sešity od 7.—12. jsou hojně na skladě k doplnění po 7 kr.*

Sešity v II. dílu vyjdou ve skrovném nákladu, že na pozdější přihlášky nemůže se bráti ohled. P. P.